

ÎN EUROPA CU LABORATOARE PRIVATE DE EXPERTIZĂ JUDICIARĂ

Mihail GHEORGHÎĂ,

profesor universitar, doctor habilitat în drept

Summary

When it comes to forensic expertise we cannot get away with cosmetic (shallow, superficial) reforms as was already attempted by the development of a draft law regarding the forensic examination, authored by an unknown committee at the end of 2012. The project in question provided for a total monopolization of the forensic expertise by the National Center of Forensic Expertise, its control over the activity of independent experts, elimination of qualified persons from ranks of forensic experts, etc. With respect to this matter I decided to present an article concerning the extension of the forensic expertise towards the individual and private sector, as things stand in most European countries, and encourage the reform intended to level the public forensic expertise with the private one. It is only the competition between these two that will bring out the best specialists, professionals who can truly contribute towards the development of the forensic expertise and reaching the European level in this very field.

Keywords: forensic assessment, criminal justice, civil justice, independent experts, private experts, competent person, cardinal reform, draft law, private sector, specialists, professionals, private lab, individual.

Rezumat

Expertiza judiciară este o verigă importantă în înfăptuirea justiției penale, civile și administrative. Ea reprezintă componenta principală a așa-numitor „științe forensic” (științe legale). În domeniul expertizei judiciare reformele nu pot fi doar cosmetice, cum s-a încercat deja să se procedeze prin pregătirea la finele anului 2012 a unui proiect de lege cu privire la expertiza judiciară, elaborat de o comisie necunoscută. Acel proiect prevedea monopolizarea totală a expertizei judiciare de către Centrul Național de Expertize Judiciare, controlul acestuia asupra activității experților independenți, excluderea persoanelor competente din rândul experților judiciari etc.

În legătură cu acest fapt, am hotărât să-mi expun părerea într-un articol referitor la extinderea expertizei judiciare în sectorul privat și individual, ca în majoritatea țărilor europene, și să punem reforma în expertiza judiciară la nivel de egalitate – cea de stat cu cea privată. Numai competiția acestora și doar competența poate descoperi cei mai buni specialiști, profesioniști, care pot contribui la dezvoltarea expertizei judiciare și la atingerea nivelului european în domeniul dat.

Cuvinte-cheie: expertiză judiciară, justiție penală, justiție civilă, experți independenți, experți particulari, persoane competente, reforme cardinale, proiect de lege, sector privat, specialiști, profesioniști, laborator privat, individual.

Actualitatea temei. Expertiza judiciară, din cele mai vechi timpuri, a fost pusă în slujba justiției. Astăzi putem constata, cu certitudine, că în majoritatea cauzelor penale, civile și contravenționale părțile beneficiază de aportul probator al cunoștințelor speciale, fie în formă de participare a specialistului, fie în formă de constatare tehnico-științifică, medico-legală sau de expertiză judiciară. În unele cauze, fără constatarea tehnico-științifică, medico-legală sau fără expertiza corespunzătoare, practic, nu se poate soluționa just situația. Valoarea probatorie a acestor forme de cunoștințe speciale constă în abordarea creativă a tuturor datelor obținute în mod obiectiv și independent, cu utilizarea unui spectru larg de metode științifice de investigații și posibilități concrete de demonstrare a legăturii de cauzalitate dintre faptele antisociale și consecințele lor. Cele menționate, în corelație cu multe altele, determină actualitatea acestei probleme de cercetare și necesitatea identificării unor modalități de perfecționare a procesului și subiecților de efectuare a expertizelor judiciare, precum și aprecierea locului acestei activități.

Scopul studiului. Prezentul articol are ca scop evidențierea problemelor apărute în domeniul expertizei judiciare în țara noastră, în legătură cu tentativele

Centrului Național de Expertiză Judiciară pe lângă Ministerul Justiției (CNEJ), pe parcursul a mai multor ani, de a monopoliza expertiza și a nu admite experți independenți sau alte persoane competente, care pot fi desemnate de ofițerii de urmărire penală, de procurori sau de instanțele de judecată pentru efectuarea unor expertize judiciare. Totodată, aici se aduc și informații referitoare la efectuarea cu succes în alte țări a expertizelor judiciare de către experții privați, în laboratoare private, și transmiterea acestei activități de la Stat la persoane private.

Discuții. Ori de câte ori este necesară lămurirea unor circumstanțe, împrejurări necesare soluționării juste a cauzei penale, civile sau administrative, cercetate sau examinate în instanță sau de organul împuternicit, se impun cunoștințe speciale în domeniul științei, tehnicii, artei, meșteșugului sau în alte domenii ale activității umane, organul de urmărire penală, instanța de judecată sau organul respectiv administrativ poate numi o expertiză judiciară sau o constatare tehnico-științifică sau medico-legală.

Conform Legii RM nr. 1086 din 23 iunie 2000, art. 1-2 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale, rezultatele expertizelor judiciare, precum și rezultatele constatărilor tehnico-științifice sau medico-lega-

le au aceeași valoare juridică [1]. Deci, în aceeași cauză nu trebuie efectuate și constatările, și expertiza respectivă, cu excepția cazurilor în care se constată că raportul tehnico-științific ori medico-legal nu este complet sau concluziile acestuia nu sînt precise. În asemenea situații expertiza respectivă poate fi dispusă de organul de urmărire penală în cauza penală, din oficiu sau la cererea părților, iar instanța de judecată – la cererea oricăreia dintre părți (art. 141, alin. (2) CPP) [2].

Înscrierea expertizelor judiciare și constatările tehnico-științifice și medico-legale în legislația actuală a Republicii Moldova și admiterea utilizării lor în activitatea de probare judiciară demonstrează, în mod evident, importanța care se acordă acestor mijloace de probă. În acest sens, după cum menționează, pe bună dreptate, numeroși juriști și oameni de știință, expertizele judiciare reprezintă un instrument de neprețuit pentru organele îndrituite cu înfăptuirea justiției [3].

Expertiza judiciară constituie acel mijloc de probă prin care expertul respectiv, pe baza unei activități de examinare a obiectelor materiale, organismului uman, fenomenelor sau proceselor ce ar putea conține informații importante despre circumstanțele cauzelor cercetate de organele împuternicite sau examinate de

instanța de judecată, stabilește elemente de fapt, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, precum și la clarificarea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei. Concluziile argumentate ale acestor examinări sînt puse la dispoziția organelor de urmărire penală, a instanțelor de judecată sau a persoanelor responsabile de examinarea cazurilor administrative. Concluziile expertului, după cum se știe, nu sînt obligatorii pentru instanța de judecată, procuror sau ofițerul de urmărire penală, însă respingerea lor trebuie să fie motivată.

Aportul expertizelor judiciare la înfăptuirea justiției este de valoare maximă în cazul în care expertul are cunoștințe profunde, se bazează pe examinări complete, complexe și cercetările sînt efectuate cu ajutorul mijloacelor și metodelor performante.

Menționăm faptul că cercetările, în majoritatea expertizelor judiciare, sînt suficient de aprofundate, ca în baza lor să poată fi trase concluzii, în mare parte categorice, pozitive sau negative, de care depinde aflarea adevărului, soarta oamenilor și drepturile lor, deoarece acestea sînt probe incontestabile în procesul penal, civil sau administrativ. Experții judiciari, indiferent de apartenența lor – funcționari din organele de stat sau persoane particulare, private, individuale, persoane competente –, de obicei, manifestă maximă exigență, obiectivitate și principialitate. Greșită este părerea unor judecători, procurori sau conducători ai CNEJ precum că experții independenți, individuali, privați se cumpără și fac expertize la comandă. Același lucru se poate spune și se spune despre unii experți din instituțiile de expertiză de stat. Nimeni dintre experți nu a fost însă prins și nu a fost dovedit nici un fapt că un expert sau altul emite concluzii la comandă contra unor sume de bani.

Fiind o verigă importantă în procesul efectuării justiției, rezultatele expertizei judiciare depind direct de conlucrarea eficientă a tuturor actorilor implicați în dispunerea și efectuarea acesteia. La reducerea termenelor de urmărire penală și ale examinării cauzelor penale și civile, în instanțele de judecată o contribuție esențială o pot aduce și experții independenți, privați, persoanele competente în domeniile respective, desem-

nate în calitate de experți judiciari în anumite cazuri.

Calitatea de expert judiciar nu este atribuită doar de Comisia de calificare a CNEJ sau de alte instituții de stat de expertiză judiciară. Acest lucru ar trebui să fie înțeles de către conducătorii instituției date, de unii demnitari ai Ministerului Justiției și chiar de unii judecători, fiindcă toți trebuie să țină cont de prevederile art.142, alin. (3) din Codul de procedură penală, în care este stipulat clar că în calitate de expert poate fi numită orice persoană care posedă cunoștințele necesare pentru a prezenta concluzii referitoare la circumstanțele apărute în legătură cu cauza penală și care pot avea importanță probatorie pentru cauza penală. Deci, conducându-ne de această prevedere a CPP RM și de prevederile art.12, alin.(1) din Legea RM ne. 1086, trebuie să menționăm, iar alții trebuie să memorizeze faptul că expert judiciar poate deveni *orice persoană competentă, desemnată de ofițerul de urmărire penală, de procuror sau de instanța de judecată*, pentru a efectua expertiza în cauza penală. Persoana respectivă devine expert judiciar pentru cauza concretă, și nu pentru alte sau mai multe cauze. Aici nu este cazul de cerut ca expertiza să fie efectuată doar de experții incluși în Registrul de stat al experților judiciari atestați, după cum o fac unii judecători.

Cu părere de rău, acest fapt este interpretat în alt mod – după părerea mea, greșit – de către unii demnitari ai Ministerului Justiției și ai CNEJ. Această interpretare greșită a fost trimisă în scris de nenumărate ori în adresa mai multor instanțe de judecată, a Ministerului Afacerilor Interne, a Procuraturii Generale, precum și a unor persoane fizice și juridice, unde a fost schimonosită, după bunul lor plac, prevederea art. 12, alin. (1) din Legea RM nr. 1086 și a fost omis intenționat faptul că expertizele judiciare se efectuează „... și de către alte persoane competente, desemnate de ofițerul de urmărire penală, de procuror sau de instanța judecătorească”. Se vede clar că autorii acestor falsificări în actele oficiale nu cunosc prevederile art. 142 din Codul de procedură penală al RM sau, pur și simplu, le ignorază. Totodată, aceste persoane nu știu că ceea ce nu este interzis prin lege este legal. Oare ce juriști avem noi la Ministerul Justiției și la Centrul Național de Expertize Judiciare?.

Această poziție ostilă a CNEJ față de experții independenți, particulari, privați și unitățile în care activează aceștia este, nu se știe de ce, susținută de Ministerul Justiției, fapt demonstrat și prin actele de refuz de a atesta în calitate de experți independenți, individuali, privați oameni profesioniști din afara instituției date, chiar care au activat timp îndelungat în sistemul expertizei judiciare al MAI, MJ în calitate de experți judiciari, dar au plecat din sistem din diverse motive. Plecarea din sistem n-a diminuat în nici un fel nivelul lor profesional, doar le-a expirat în unele cazuri termenul de atestare. Cred că calificarea și atestarea experților din instituțiile de stat și din birourile private ar trebui să fie efectuate de către o comisie specializată interdepartamentală, cu participarea oamenilor de știință din domeniu, precum și a reprezentanților experților independenți, individuali, privați. Tot această comisie ar urma să supună calificării și atestării și experții Centrului Național de Expertiză Judiciară, pe ai MAI și ai altor instituții, ca să nu se autoevalueze ei înșiși și să atribuie această calitate chiar unor cumetri sau cunoscuți. Consider că structura respectivă – comisia de calificare și atestare a experților judiciari –, indiferent de apartenența acestora, ar trebui să funcționeze doar pe lângă Ministerul Justiției.

Situația de neînțelegere și de haos creată, în ultimii ani, artificial de CNEJ, inclusiv monopolul asupra dreptului de a califica și atesta experții judiciari particulari, independenți, privați, tergiversează ani de zile efectuarea expertizelor judiciare și a constatărilor tehnico-științifice, fapt care duce la târăgănarea urmăririi penale, iar examinarea multor cauze în instanțele de judecată durează nespuse de mult. Drept confirmare a acestor constatări servesc: numărul de expertize neefectuate la CNEJ în termenele prevăzute, dosarele care așteaptă în safeurile ofițerilor de urmărire penală, ale procurorilor și ale judecătorilor.

Subliniem faptul că este necesar să se înțeleagă și să se stabilească o conlucrare reală și fructuoasă între experții instituțiilor de stat și experții laboratoarelor private, experții individuali, particulari, inclusiv persoanele competente, desemnate pentru efectuarea expertizelor judiciare, precum și organele ordonatoare de expertize, pentru a ameliora situația în domeniu și pentru a spori calitatea investigațiilor, a reduce termenele experti-

zelor, iar ca urmare – și a termenelor cercetării multor cauze și examinării lor în instanța de judecată. Numai în așa mod expertiza poate contribui la soluționarea problemelor speciale în cauzele penale, civile și administrative. Anume de colaborarea, înțelegerea, interacțiunea experților din instituțiile de stat de expertiză judiciară cu experții din afara acestora (factorul subiectiv) depinde calitatea și reducerea termenelor expertizelor judiciare. Vorbind de calitatea expertizelor judiciare, trebuie menționat că, de fapt, lipsesc metodicile autohtone de expertizare, care ar fi trebuit să fie elaborate și aprobate de CNEJ ca instituție coordonatoare în domeniul teoriei și practicii expertizei judiciare și criminalisticii.

Coordonarea de către CNEJ a domeniului expertizei judiciare și criminalisticii presupune o îndrumare metodică și științifică, o armonie a activităților mai multor unități de expertiză (statale și nestatale), o interacțiune cu oamenii de știință, o corespondență profesională între parteneri. Ca urmare, coordonarea va duce la o formă unitară de activitate, la atingerea scopurilor mari cu mai mici cheltuieli, și nu la o dușmănie între experții instituțiilor de stat și cei din afara lor. Coordonarea nu înseamnă supunerea tuturor experților (independenți, particulari, privați, persoanelor competente) Centrului Național de Expertiză, darea de seamă și prezentarea arhivelor acestora la CNEJ, după cum au prevăzut ei în proiectul de lege elaborat la finele anului 2012. Este bine că acel proiect de lege, prezentat de CNEJ, a fost respins, așa încât nu s-a instalat un monopol absolut (dictatură) în domeniul expertizei judiciare. O astfel de lege ne-ar fi întors înapoi, în domeniul expertizei judiciare din perioada sovietică, or noi ne dorim accederea în Europa.

Chiar dacă înregistrăm peste douăzeci de ani de independență și democrație, în Republica Moldova expertizele judiciare, cu părere de rău, se efectuează încă după metodicile sovietice, deși tindem spre Europa. Cu mentalitatea veche și metodicile sovietice nu ne vom ridica la nivelul cerințelor europene. Elaborarea, aprobarea și implementarea metodicilor autohtone de expertizare, precum și certificarea acestora a devenit de mult o necesitate stringentă pentru țara noastră și Centrul Național de Expertize, ca instituție coordonatoare în domeniul dat. Și acest lucru CNEJ, actualmente de

unul singur nu este în stare să-l efectueze. Oare acesta nu este un argument serios pentru a uni toate forțele existente în țară, la nivel științific și practic, lăsând la o parte orgoliul și supărarea?

Acreditarea activităților de expertiză reprezintă o etapă importantă pentru modernizarea și compatibilizarea activităților specifice fiecărei clase, gen, tip, varietăți de expertiză judiciară, care conferă beneficiarilor din eșichierul judiciar certitudinea calității și credibilității.

Primii pași spre acreditare ar fi reprezentați de identificarea și stabilirea de standarde recunoscute în Europa, cum ar fi standardele ISO 17020 și ISO 17025 [4], inclusiv a celor internaționale. Anume standardizarea este o activitate aflată în relație directă cu asigurarea calității.

În afară de aceasta, mai există și factori obiectivi, care au rol deosebit în determinarea calității și a termenelor efectuării expertizelor judiciare. La aceștia se referă problema numărului de experți, care pe parcursul multor ani nu se mărește, chiar dacă numărul de expertize solicitate practic s-a triplat. Din acest considerent, efectuarea unor tipuri de expertize se târâgănează chiar ani de zile. De asemenea, baza material-tehnică a instituțiilor de expertiză de stat demult este depășită și nu corespunde cerințelor moderne, fapt care nu permite acreditarea acestor instituții de către Rețeaua Europeană a Institutelor de Științe Criminalistice (ENFSI).

Totodată, trebuie să recunoaștem că Statul, în prezent, nu asigură adecvat necesitățile financiare ale instituțiilor specializate de stat de expertiză și unele tipuri de expertiză nici nu se efectuează în țara noastră, din motive de lipsă a utilajelor necesare și a specialiștilor respectivi. Acest gol ar putea fi completat de birourile private de expertiză, de experții independenți, individuali etc.

Consider, de asemenea, că a venit timpul să fie modificată legislația în domeniul expertizei judiciare, prin care să se permită existența, pe lângă activitatea de expertiză de stat, și a activității experților independenți, individuali și a laboratoarelor private de expertiză. Între aceste structuri s-ar constitui o competiție sănătoasă și cei mai calificați, mai bine asigurați cu o bază material-tehnică ce ar efectua expertize la un nivel mai înalt și mai operativ, ar supraviețui real.

Dar înainte de aceasta, ar trebui să realizăm o evaluare obiectivă a dome-

niului expertizei judiciare din țară și să elaborăm concepția acestei activități prin organizarea unor conferințe științifico-practice. La aceste întruniri trebuie examinată și practica altor state în domeniul dat, state cu democrații avansate din Europa și America. Numai cu participarea oamenilor de știință, a ofițerilor de urmărire penală, a procurorilor și judecătorilor care utilizează rezultatele experților în practica combaterii infracționalității, în soluționarea litigiilor civile și administrative poate fi elaborată o strategie vitală în domeniul expertizei judiciare, pot fi lansate propuneri judicioase de reformare a acestei activități, în interesele organelor de drept și ale societății în ansamblu.

De exemplu, la Conferința internațională de criminalistică, ce a avut loc la București la 26-27 octombrie 2011, la care a participat și subsemnatul, un referat cu tema „Rolul criminalisticii (Forensics) în sectorul privat” a fost prezentat de către directorul unui laborator privat de genetică Forensics al Regatului Unit al Marii Britanii, **Hugh Taylor**. El a subliniat că în țara sa, începând cu anul 2003, au fost permise servicii private de criminalistică, în particular de expertiză ADN. Aceste servicii, pe parcursul a zece ani, au existat paralel cu cele specializate de stat, iar din martie 2012, conform unei dispoziții a autorităților statului, urmau să rămână numai la privați.

Tot el a menționat că, în urma unor studii de fezabilitate, s-a stabilit că statului îi este mai convenabil să procure serviciile de expertiză de la laboratoarele private de criminalistică, decât să finanțeze laboratoarele respective specializate de stat. Acest fapt a fost confirmat și de un reprezentant al laboratoarelor private de expertiză judiciară din Marea Britanie la Conferința privind organizarea și funcționarea expertizei judiciare în Republica Moldova, care a avut loc la Chișinău, la 15-16 noiembrie 2011.

Din informația lui Hugh Taylor la conferința din București s-a constatat că în Marea Britanie există 13 laboratoare private de expertiză. Acestea participă anual la licitația organizată de Ministerul Justiției și obțin dreptul de efectuare a unui număr și a unor tipuri de expertize judiciare, care sînt numite din oficiu sau la cererea părților în dosare penale și civile de către organele de poliție și instanțele de judecată. Părțile, la rîndul lor, în cauzele respective își aleg

ele însele laboratoarele în care urmează a fi efectuate expertizele solicitate. H. Taylor a accentuat că, în asemenea mod, laboratoarele private de expertiză judiciară, deopotrivă cu cele de stat, contribuie esențial la combaterea criminalității și la soluționarea litigiilor civile sau administrative. Aceste două tipuri de laboratoare – de stat și private – se află într-o competiție sănătoasă și utilă. Ca urmare a acestei competiții, a crescut calitatea expertizelor judiciare, s-au redus considerabil costurile serviciilor și termenele de efectuare a expertizelor. Practic, nici un organ de urmărire penală sau instanță de judecată nu face deosebire între laboratoarele de expertiză de stat și cele private. De exemplu, dacă expertiza ADN-ului se efectua în laboratorul de stat în termen de 30 de zile, atunci în laboratorul privat acum aceeași expertiză se efectuează în 3 zile, costul ei fiind redus aproape de trei ori.

La aceeași conferință s-a comunicat faptul că în Germania nu există laboratoare de stat de expertiză a ADN-ului. Germanii, analizând toate plusurile și minusurile activității laboratoarelor respective, au luat decizia de a procura servicii de acest gen de la englezi, care le îndeplinesc pe deplin necesitățile în cauzele penale și cele civile. Pentru aceste expertize ei cheltuiesc mai puțini bani decât ar cheltui întreținând propriile laboratoare.

Existența activității de expertiză judiciară privată, deopotrivă cu cea de stat, este admisă și în Federația Rusă, Cehia, România, Ungaria, Statele Unite ale Americii și în alte țări.

Așadar, conform legislației procesuale a Federației Ruse, expertizele judiciare pot fi efectuate și în afara instituțiilor specializate de stat, de persoane private, care posedă cunoștințe speciale în diverse ramuri ale științei, tehnicii, artei sau meșteșugăritului. Legea FR nr. 73-FZ din 31 mai 2001 cu privire la expertiza judiciară de stat în Federația Rusă (art. 41) a extins aproape toate prevederile și asupra activității experților privați. Organele de urmărire penală și instanțele de judecată nu fac nicio deosebire între expertizele efectuate de experții care activează în instituții de stat și cei privați. Experții privați, individuali sau independenți, de obicei, sînt foștii experți ai instituțiilor specializate de stat, care s-au pensionat sau au plecat din aceste instituții, oameni de știință etc. cu cunoștințe profunde și o bogată practică în domeniu.

Un alt exemplu de coexistență și concurență sănătoasă pe bază de concurență (competiție) a laboratoarelor de expertiză de stat cu cele private poate servi articolul științific a doctorului **Graziano Candeo**, comisar de poliție din orașul Padova (Italia), intitulat „**Importanța și rolul laboratoarelor criminalistice private în Italia**», publicat în Revista Română de Criminalistică nr. 4 din august 2012. Iată ce scrie autorul: «Procurorul și judecătorul, ori de câte ori văd utilitatea, desemnează un consultant, ales de regulă din Registrul Experților din cadrul Tribunalului, conform art. 67 din Decretul legislativ nr. 271 din 28 iulie 1989, privitor la normele de aplicare a Codului de procedură penală. Tot în conformitate cu art. 67, se poate alege, de asemenea, o persoană care nu este înregistrată în registrele corespunzătoare, (...) în cazul în care judecătorul desemnează în calitate de expert o persoană care nu este înscrisă în respectivele registre, va desemna, dacă este posibil, o persoană care își desfășoară activitatea într-o entitate publică” [5]. Această alegere, în mod legitim, poate viza un lucrător în poliție, ad personam.

Mai departe, scrie Graziano Candeo, cunoștințele și noile evoluții în domeniul științei criminalistice și al criminologiei își asumă acum, în mod inevitabil, un rol de sprijin în creștere nu numai în cadrul investigațiilor efectuate de Poliția științifică (sau RIS [6], Carabinieri), dar, mai ales, în strategiile de apărare din partea privată, avînd o semnificație largă în proces.

Deja de 12 ani, în Italia, laboratoarele private, prin intermediul consultaților tehnici și al anchetatorilor privați, li se acordă o mare importanță, deoarece figura profesională a expertului/consultantului tehnic privat se bucură de recunoaștere legislativă și a devenit pentru avocat un adevărat sprijin profesional în căutarea elementelor dezincriminătoare pentru clientul său.

Rolul criminalistici și criminologiei, prin laboratoarele private din Italia, menționează Graziano Candeo, este astfel dovedit a fi un element valabil de a fi utilizat în strategiile de intervenție juridică și judiciară, un ghid în plus pentru o bună înțelegere a dinamicii evenimentelor penale. Nu putem vorbi, deci, de justiția penală din Italia fără să menționăm protagoniștii acesteia, care sînt investigatorii privați, consultații tehnici și laboratoarele private. Legiuitorul italian a

recunoscut rolul de subiecți procesuali ai acestora încă în anul 1989.

În Italia, activitatea de expertiză judiciară este efectuată în baza licenței respective. Persoanele private care doresc să obțină o licență de investigații în domeniul expertizei trebuie să contacteze instituția prefectului. Procedura de licențiere și emiterea licenței persoanelor care au dobîndit o experiență specifică se fac de către prefecti (birouri regionale, guvernamentale).

Pentru obținerea licenței respective, persoana trebuie să corespundă următoarelor cerințe: să fie cetățean italian sau din țările Uniunii Europene; să posede capacitate juridică; să posede capacitate tehnică; să nu fi fost condamnată pentru infracțiuni cu intenție; să nu fi executat o pedeapsă privativă de libertate de peste trei ani, condamnată pentru infracțiuni de omor prin imprudență, fără a obține reabilitarea; să nu fi executat o măsură de siguranță; să nu fi fost declarată infractor obișnuit, profesional sau de tendință [7].

Dacă și în Republica Moldova ar exista laboratoare private de expertiză judiciară, pe lângă instituțiile specializate de stat, iar organele de urmărire penală, procurorii și instanțele de judecată, precum și părțile în cauzele respective ar avea reala posibilitate de a alege locul unde poate fi efectuată operativ și calitativ expertiza necesară, justiția din țara noastră ar avea numai de câștigat. S-ar reduce esențial termenele multor cercetări ale infracțiunilor și examinarea asectora, precum și a cauzelor civile și administrative în instanțe. Ordonatorii și solicitanții de expertize judiciare nu ar mai aștepta luni și ani de zile concluziile experților. Principalul însă este că părțile în proces ar avea ce alege dintre instituțiile de stat de expertiză și cele nestatate, îndeosebi atunci cînd ei se judecă cu Statul și reprezentantul Statului trebuie să efectueze expertiza necesară.

Concluzii. Avînd în vedere starea în care s-a pomenit expertiza judiciară în țara noastră și perspectiva descentralizării acestui domeniu, mai devreme sau mai târziu, ca și în alte state, se va produce transferul activității date de la Stat la particulari. La moment, considerăm necesar a propune spre realizare următoarele:

1) Desfășurarea unei conferințe științifico-practice cu genericul „Teoria și practica contemporană a expertizei ju-

diciare”, cu participarea oamenilor de știință din domeniul dat din țară și din străinătate, a reprezentanților organelor de drept și experților judiciari, inclusiv acei independenți, particulari s.a.;

2) Organizarea de către Ministerul Justiției a unui concurs pentru elaborarea mai multor proiecte de lege cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale și selectarea celui mai reușit proiect pentru aprobare de către guvern;

3) Crearea unui grup de lucru pe lângă Ministerul Justiției, din care ar face parte reprezentanții instituțiilor de expertiză de stat și experți independenți, privați, persoane competente, oameni de știință în domeniu, care ar supune analizei proiectele de lege prezentate în urma concursului și ar evalua cea mai reușită variantă, cu prevederi de actualitate și de perspectivă în domeniul expertizei judiciare.

Referințe bibliografice

1. *Legea RM nr.1086 din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale cu modificările și completările respective.*
2. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova*, actualizat. Chișinău, 2012.
3. Văduva N. *Expertiza judiciară*. Craiova: Universitaria, 2001, p. 66; Grigore Camelia. *Probleme ale expertizelor criminalistice*. În: *Revista Română de Criminalistică*, 2008, nr. 6, p. 16-17.
4. Standardele *ISO 17020* și *ISO 17025* sînt adoptate de Organizația Internațională de Standardizare (ISO) ca norme europene. ISO este o rețea de institute naționale de standardizare din 157 de țări, cu câte un singur reprezentant pe țară, cu sediul central în Geneva (Elveția). Standardele ISO deservesc diverse sectoare ale activității umane și furnizează un model de lucru de referință sau un limbaj tehnologic comun între furnizori și clienții lor, facilitează tranzacțiile și transferul de tehnologie.
5. *Revista Română de Criminalistică*, nr. 4-2012, p. 1061.
6. Departamentul de investigații științifice.
7. *Revista Română de Criminalistică*, 2002, nr. 4, p. 1062.

REFLECȚII ASUPRA CONCEPTULUI DE POLITICĂ PENALĂ

Larisa BUGA,

Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

Summary

Penal policy represents the state policy which is directed to counteract crime where the main vectors of organs of law and other organs of state activities are determined: the suppression of crimes and contraventions, people who committed crimes to respond penally.

In this article the author attempts an analysis an synthesis of the concept of *penal policy* in order to determine the important role of this phenomenon in the democratic development and evolution of a state.

Keywords: penal policy, judicial and penal policy, anti-crime policy, extensive acceptance of the penal policy, restrictive acceptance of the penal policy .

Rezumat

Politica penală reprezintă acea politică a Statului orientată spre domeniul contracarării criminalității, unde sînt determinați principalii vectori ai activității organelor de drept și a altor organe de stat, reprimarea infracțiunilor și a contravențiilor, tragerea la răspundere penală a persoanelor care comit infracțiuni.

În acest articol se încearcă o analiză sintetizată a conceptului de *politică penală* în vederea determinării rolului important al acestui fenomen în și evoluția democratică a unui stat.

Cuvinte-cheie: politică penală, politică juridico-penală, politică anticrimă, accețiunea extensivă a politicii penale, accețiunea restrictivă a politicii penale.

Introducere. Teoria politicii penale își are începutul la mijlocul secolului al XIX-lea în doctrina vest-europeană, iar însuși termenul „politică penală” a fost lansat în circuitul științific în anul 1804 de către juristul german L. Feuerbach (*kriminal politik*), care a și definit-o ca fiind „ansamblul procedurilor represive prin care statul reacționează contra crimei”, altfel spus, ca o politică represivă fondată pe teoria și practica sistemului penal [1].

Din cîte se poate observa, politica penală în viziunea lui Feuerbach este sinonimă cu teoria și practica sistemului penal, o concepție care este tributară epocii în care a fost formulată, în sensul că aceste perioade îi este specifică gîndirea unor măsuri împotriva crimei, avînd un caracter preponderent represiv [2, p. 117].

Ulterior, concepția politicii penale a fost dezvoltată de către savantul german F. von List, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, care, de asemenea, a privit-o ca pe un element de sine stătător al științei dreptului penal, precum și ca o luptă cu criminalitatea [3, p. 7-8].

Odată cu trecerea timpului, politica penală a cunoscut mai multe definiții și interpretări, dar cel mai important este că tot mai mult s-a subliniat necesitatea ca aceasta să nu fie redusă la noțiunea de drept penal, ci să fie văzută ca o reacție organizată și deliberată a colectivității.

Scopul studiului constă în elucidarea sensului noțiunii de politică penală în contextul realității politice și juridice a societății noastre.

Metodele și materialele aplicate. În procesul studiului, au fost utilizate metodele analizei și sintezei, metoda comparației, metoda investigației științifice. În calitate de materiale au servit o serie de monografii, lucrări științifice ale autorilor autohtoni și de peste hotare, legislația penală în vigoare.

Rezultate obținute și discuții. Debaterile științifice pe marginea acestui subiect s-au desfășurat destul de intens, relevantă în acest sens fiind mai ales doctrina juridică și criminologică rusă. Merită să fie enunțată lucrarea fundamentală, semnată de M. P. Ciubinski în anul 1905 (considerată una dintre cele mai importante lucrări destinate studierii politicii penale), în care destul de tranșant se susține că „politică penală constituie o ramură a științei dreptului penal” [4, p. 92].

În secolul care a urmat, au fost susținute și alte viziuni care atît au contrazis afirmația de mai sus, cît și au dezvoltat-o substanțial. În acest sens, S. S. Bosholov [5, p. 25] și S. A. Borsucenko [6, p. 55] afirmă că politica penală s-a format ca teorie nu doar în rezultatul integrării științei dreptului penal, procesul penal, execuțional penal, a criminologiei și po-